

A végítélet és az éhezõ gyerekek

Találkozás **Álvaro Ramazzini** guatemalai püspökkel

Az 1947-ben született és 1989-ben püspökké szentelt Álvaro Ramazzini Imeri nem közösködik a gazdagokkal és hatalmassokkal. A guatemalai püspöki kar elnöke számára nem létezik kényelmes kereszténység: A „campesinók” (indian szegényparasztok) oldalán küzd a földtelenség ellen – az ország 70%-a a népesség 2%-ának tulajdonában van –, és az ellen, hogy a nyereségvágy által hajszolt külföldi cégek rablógazdálkodást folytassanak az emberekkel és a természettel. A felejtés ellen dolgozik, exhumáltatja az 1960 és 1996 közötti polgárháború tömegsíraiban fekvőket, és összegyűjti az akkori üldözöttek tanúvallomásait. Követeli a nők és az öslakosság egyenjogúsítását – egy olyan országban, amelyben magától értetődő a macsó felfogás és az indiánokkal szembeni rasszizmus. Beavatkozik a fiatalkorúak bandái közötti erőszakba és a drogkereskedelembé. Felemeli hangját az elvándorlókért, akik többnyire fiatalok, és hazájukban nincsenek kilátásaik, ezért életüket kockáztatva az Egyesült Államokba mennek, hogy ott illegálisan robotoljanak néhány dollárért. Egyesek „kommunistaként” szidalmazzák Ramazzinit, akit ismételt halálos fenyegetés ért.

Az utóbbi két éve viszonylagos nyugalomban telt. A kormány engedett a nemzetközi nyomásnak, és testőröket állított a püspök mellé. Ő maga nem fél, viszont számtalan ember félti a bátor püspököt, és most ismét az életéért aggódnak. Püspöki székvarosában, San Marcosban március 31-én fényes nappal megtámadtak egy apácát az utcán. Az álarcosok rászegezték fegyverüket, és azt mondták: „Közöld a püspököddel, hogy meg fogjuk ölni!” Hogy kik állnak a fenyegetés mögött, nem világos, Ramazzini ugyanis sok fronton harcol, s ezért sok ellensége van.

A guatemalaiak még túlságosan is jól emlékeznek a legutóbbi püspökgyilkosságra. Pontosan tíz év telt el azóta, hogy Juan Gerardi vértanú lett. Ramazzini püspöktársaként ő volt felelős a 36 évig tartó polgárháború emberjogi bűncselekményeinek dokumentálásáért. Gyilkosait – egyszerű katonákat – időközben elítélték, de a háttérben álló megbízóikat nem fogták perbe. Azok a bírúk és államügyészek, akik megkísérelték ezt, ma száműzetésben élnek, mivel halálos fenyegetések érték őket. Ramazzini kizárja, hogy a hadsereg állna a háttérben, mert az idők megváltoztak. De számos nagybirtokos, drogkereskedő és iparmágnás is hatalmas és gátlástalan ellenfélnek számít.

Gerardi püspök az ellenzékiek és az üldözöttek reményének egyik hordozója volt – ahogyan ma Álvaro Ramazzini, aki nagy tiszteletben áll: nevét Bartolomé de las Casas, Oscar Romero és Juan Gerardi nevével említik egy lapon.

Politizálnia kell-e az embernek, ha keresztény?

Ha a politika – a katolikus társadalmi tanítás értelmében – azt jelenti, hogy megpróbálunk a közjóért dolgozni, akkor én mindenképpen politizálok. A közjó azt jelenti, hogy minden embert komolyan vesznek mint személyt – a szegényt is! –, és mindenkinek lehetősége van személyisége kibontakoztatására. Kereszténynek lenni nemcsak azt jelenti, hogy a túlvilágra irányulunk, hanem éppenséggel azt is, hogy itt és most lehetővé tesszük, hogy mindenki emberhez méltó módon élhessen.

Mi a feladata a katolikus egyháznak a politikában?

Az egyházi hierarchia azok hangja kell, hogy legyen, akik maguk nem képesek kiállni önmagukért; fel kell emelnie a hangját, vádolnia kell.

Hogyan hangzik az Ön vádja?

Sok embert kizsákmányolnak. Ők keveset keresnek, nincs betegbiztosításuk, nem jogosultak nyugdíjra, végzetes feltételek között dolgoznak. Például nincs szabadságjuk. Országunkban változatlanul hatalmas és igazságtalan a gazdagok és a szegények közötti különbség, a tőke kevesek kezében van, az egész gazdasági rendszer kizárja azokat, akik nem tartoznak a gazdagok kicsiny csoportjához. A bennszülött gyerekek 60%-a alultáplált – egy olyan országban, amelynek termékeny földjei vannak, és ’az örök tavasz’ országának hívják. Ezek a földeken azonban kávé- és banánt termesztenek – exportra. Az így megkeresett pénz nem szolgálja a nép javát, például társadalmi juttatások formájában, mert ezek a vállalkozók nem fizetnek adót. Nincs működő adórendszer, nincs hatékony adóreform. A gazdasági rend nem szolgálja, hanem kizsákmányolja az embereket: olcsó a munkaerő, igazságtalanok a munkafeltételek. Egyrészt külföldi befektetésekért kiáltanak, másrészt azonban ez mit sem használ a lakoságnak, mert hiszen a befektetők nyeresége a nagy konszernek kezében marad. Itt vannak például azok a vállalkozók, akik San Marcosban ki akarják aknázni a természeti kincseket, az aranyat és az ezüstöt: az emberek semmit sem keresnek ezen – csak végig kell nézniük, hogyan teszik tönkre a kör-

nyezetüket, az életterüket. A szegénység pedig csak nő Guatemalában, ahelyett hogy zsugorodna. Még az elégséges táplálkozáshoz való jog sem létezik.

Őn egyike azoknak a püspököknek, akik fáradhatatlanul néven nevezik ezeket a visszasságokat. Változik ettől valami?

Igen; egyesek változtatnak magatartásukon, de a többség persze nem. Az a jellemző, hogy elutasítják állásfoglalásainkat, és azt mondják: „A püspökök, és ezek az ’elkötelezett’ katolikusok – ezek semmit nem értenek a fejlődéshez, sejtelmük sincs a gazdaságról, nem gazdasági szakértők.” Ebben annyi az igazság, hogy nem vagyunk szakértők. De látjuk, hogy országunkban vadul és brutálisan ültetik át a gyakorlatba a szabad kereskedelem és a kapitalizmus koncepcióját. Ez rablókapitalizmus. Szabad piacgazdaságról beszélnek, de ezekhez az úgynevezett szabad piacokhoz kizárólag azok férnek hozzá, akik megfelelő technikai és egyetemi tudással bírnak – egy olyan országban, ahol minimális és igen sokba kerül a magasabb végzettség. De a mi kritikánkat, a püspökökét visszautasítják. Még mindig azt mondják, hogy marxisták, szocialisták, kommunisták vagyunk.

Még mindig marxizmust vetnek az Önök szemére?

Azt talán már nem mondják, hogy marxisták vagyunk, de azt igenis, hogy szocialisták. Ma azt mondják, hogy a venezuelai elnök, Hugo Chávez barátai vagyunk, és az ő politikai rendszerét akarjuk bevezetni itt Guatemalában. Ez persze ostobaság.

Erik Önt fenyegetések?

Igen, már gyakran megfenyegettek, s az utóbbi fenyegetések valóban nagyon komolyak voltak.

Két évvel ezelőtt közzétettek egy videofelvételt, amelyen tízezer dollár ajánlottak fel annak, aki megöli Önt. Nemzetközi tiltakozás lett ennek a következménye. Fél Ön?

Nem, nem félek attól, hogy valami történhet velem. De mindig mellettem van egy testőr, akit a kormány rendelt ki. Tulajdonképpen csak azért egyeztem bele ebbe, hogy a kormány ne mondhassa holnap: „Felkínáltuk neki a biz-

tonságot, de ő nem akarta!” Félelem azonban nincs bennem, mindenekelőtt azért nincs, mert egyszerűen nem képzelem el, és nem gondolok arra, hogy történhet valami.

Honnan veszi az erőt ahhoz, hogy félelem nélkül folytassa munkáját?

A hit és az Istenbe vetett bizalom ad nekem erőt. Nem érzem egyedül magamat a harcban; biztos vagyok abban, hogy ez a harc Isten akarata, és ez az Ő terve az életemet illetően. Sok fiatal van, aki beveti magát itt, a San Marcos egyházmegyében, s akik azt mutatják nekem, hogy nem egyedül járom az utat. Nem szabad elfelejtenünk: A szeretet ereje mindent legyőz.

Az evangélium melyik helye a legfontosabb az Ön számára?

A Máté-evangélium 25. fejezetének 31-46. versei a végítéletéről. Az utolsó napon e szerint fog ítélni az Úr: „Éheztem – adtál-e ennem? Szomjaztam – adtál-e innom? Meztelen voltam – felöltöztetted-e? Beteg voltam – segítettél-e? Börtönben voltam – felkerestél-e? Idegen voltam, menekült voltam – befogadtál-e?” És Jézus azt mondja: „Valahányszor jót tettél egy éhezővel, szomjazóval, beteggel, fogollyal, menekülttel, mindannyiszor velem tettél jót.”

Ez az én püspöki szolgálatom alapja és feladata. Nem fáradhatok bele abba, hogy lássam ezeket a szükségleteket, és törődjek velük. A feladat azonban nem egyszerűen az, hogy egy tortillát (kukoricakenyeret) adjunk az éhezőknek, vagy egy pohár vizet a szomjazónak. Arról van szó, hogy harcoljunk a strukturális okok ellen, az ellen a társadalmi rend ellen, amelyik éhezőket és gazdasági menekülteket produkál.

Ez a felszabadítási teológia?

Nem, én nem hívnám így. Nem vagyok teológus, csak megpróbálok pásztor lenni; megpróbálok látni, ami körülöttem történik, és mindezt az evangélium fényében szemlélni. E szerint cselekszem. Lehet, hogy ez „felszabadítási teológia”, a szó hiteles értelmében. Mert mit is jelent szó szerint a felszabadítási teológia? Azt jelenti, hogy reflektálunk azokra a folyamatokra, amelyek segítségével gondoskodhatunk arról, hogy tettekre váltsuk Jézus felszabadító és megváltó üzenetét, mégpedig nem csupán spirituális, hanem átfogó megváltásként, azaz jobb életfeltételeket biztosítsunk, mindenekelőtt a peremre szorítottak számára! E tekintetben nem látok különbséget a kereszténység és a humanizmus között, de nem feledkezem meg arról,

hogy a kereszténységnek természetesen transzcendens jelentősége is van, azaz meghaladja a humanizmust.

Léteznek olyanok, akik a latin-amerikai karizmatikus mozgalmakat – legyenek azok protestánsak vagy katolikusok – a felszabadítási teológia közvetlen ellenmozgalmainak tartják, amelyek úgy vélik, hogy a felszabadítási teológia túlságosan politikusan, túlságosan e világgian értelmezi az evangéliumot. Létezik ez az összefüggés?

Nagyon is lehetséges, hiszen sok olyan katolikus van, aki nyugalomban akar élni, jó lelkiismerettel akar boldog és vidám lenni. Ezek szívesen csatlakoznak a pünkösdistákhoz, és becsukják szemüket a valóság előtt. Nehézségeink vannak bizonyos fundamentalista csoportokkal; ezek között akad néhány katolikus is, de mindenekelőtt agresszív protestáns pünkösdisták csoportokról van szó. Ezek olyan csoportok, amelyek nem a földön járnak. Ezek az emberek azt az üzenetet képviselik, hogy a szegénység Isten átka – és Isten áldása azon nyugszik, akinek sok pénze van...

De a katolikusokkal is akad probléma, mert az itteni gazdagok elzárkóznak attól, hogy párbeszédet folytassunk arról: a keresztény élet társadalmi kötelességekkel is jár. Ha komolyan vennék a mi egyházi állásfoglalásunkat, akkor meg kellene változtatniuk az életüket. Ezt pedig nem akarják. Az egoistáknak adakozókká kellene válniuk, meg kellene tanulniuk osztozni, igazságosnak lenni. Nem teszik ezt; elválasztják egymástól a hitet és az életet. Krisztus azonban azt mondja: „Vedd föl keresztedet, és kövess engem!” Nem azt mondja: „Nyugodt életet adok neked.” Hanem azt: „Vállalnod kell a fájdalmat, és fel kell vened a harcot, a harcot azoknak a dolgoknak a megváltoztatásáért, amelyek itt és most útjában állnak az Isten országának.”

A guatemalai katolikus egyház az 1990-es évek közepe óta döntő szerepet játszott a 20. század második felében elkövetett, az emberi jogokat lábbal tipró bűncselekmények tisztázásában. Most azonban olyan püspökök is vannak, akik azt mondják: ez már nem fontos, a jövőbe kell nézünk, nem a múltba. Az Ön egyházmegyéjében azonban folytatódik „a történelmi emlékezet visszanyerésének” programja – miért?

A nemzeti program valójában lezárult a tíz évvel ezelőtt megjelent, Guatemala – Soha többé! című dokumentációval. És akkor két nappal később meggyilkolták Juan Gerardi püspököt, aki ennek a programnak a vezetője volt.

A guatemalai püspöki karnak ma nincs olyan egyezménye, amelynek alapján egységesen járnánk el. Azóta minden püspök maga dönt. Az én egyházmegyében folytattuk, és folytatjuk is a programot. A magam részéről szükségesnek tartom. Még mindig vannak híresztelések és hírek titkos temetőkről és tömegsírokról, tehát folytatnunk kell az exhumálásokat. Sok egyházközség mindmáig megosztott, a 36 éven át tartó polgárháború konfliktusai továbbélnék. Léteznek az akkori erőszak áldozatait, akikkel törődniük kell, és léteznek a mai erőszak áldozatait. Tanítanunk kell a velünk megesezt történelmet, hogy tanulni tudjunk belőle, és ne ismétlődjen meg. Tehát nagyon szükségesnek tartom, hogy folytassuk a korábbi programot.

Folynak-e még erről megbeszélések a püspöki karban?

Nem, minden püspök a maga útját járja a saját egyházmegyéjében.

Gudrun Lux

